

PL_1001
Fundacja Ośrodka KARTA
02-536 Warszawa
Narbutta 29

Kolekcja Zofii i Andrzeja Żółtowskich
1946 - 1949

Numer zespołu/zbioru
PL_1001_FOK_121

Wstęp do inwentarza zespołu/zbioru: Kolekcja Zofii i Andrzeja Żółtowskich

I Charakterystyka twórcy zespołu/zbioru

Ppor. Andrzej Ludwik Żółtowski, ps. „Żuk”, pełniej Andrzej Ludwik „Żuk” hr. Żółtowski z Godurowa h. Ogończyk, ur. 25 listopada 1922 roku w Mszczyczynie, zm. 12 września 2018 w Warszawie, od listopada 1942 roku żołnierz Armii Krajowej w Obwodzie Mokotów Warszawskiego Okręgu AK. W maju 1944 roku ukończył kurs podchorążych w 1. Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego. W Powstaniu Warszawskim walczył w składzie tego pułku na Czerniakowie, Siekierkach, Sadybie oraz Górnym Mokotowie. Pod koniec Powstania ciężko ranny, ewakuowany do Śródmieścia. Odznaczony Krzyżem Walecznych. Andrzej Żółtowski wraz z żoną - Zofią Teresą Lipską (ur. 31 sierpnia 1924 w Sudole, zm. 26 grudnia 2017 w Warszawie) - prowadził w latach 1947-1949 dom pomocy dla dzieci i ludności Śródmieścia - "Dzieci Starówki", znajdujący się przy klasztorze oo. Franciszkanów w Warszawie przy ul. Zakroczymskiej.

II Dzieje zespołu/zbioru

Fotografie z tej kolekcji trafiły do Fundacji Ośrodka KARTA w 2018 roku, przekazane przez Marię Ponińską, siostrzenicę Andrzeja Żółtowskiego ps. „Żuk”. Zbiór liczący ponad 350 fotografii nie posiadał żadnego środka ewidencyjnego ani nie był uporządkowany. W 2023 roku opracowano całość dokumentacji fotograficznej, tj. 362 odbitki monochromatyczne - tworząc 45 j.a.

III Charakterystyka archiwalna zespołu/zbioru

Tytuł: Kolekcja Zofii i Andrzeja Żółtowskich

Granice chronologiczne: 1946 - 1949

Granice terytorialne: Rzeczpospolita

Rozmiar: 45 j.a.

IV Zawartość zespołu/zbioru

Kolekcja liczy obecnie 45 jednostek archiwalnych, łącznie 362 fotografii monochromatycznych. Kolekcja Kolekcja Zofii i Andrzeja Żółtowskich dostępna jest w czytelni Ośrodka KARTA.

Album pierwszy złożony najprawdopodobniej przez oo. Franciszkanów ze Starego Miasta (pieczętka) końcem lat 40. XX wieku; ukazuje historię dzieci Starówki, kolonii dla dzieci stworzonej przy gruzowisku klasztoru oo. Franciszkanów przez m.in. o. Czesława Cezara Barana przy pomocy Caritas i brytyjskiej charytatywnej organizacji międzynarodowej i Faster Parents Plan for War Children (Program Rodziców Zastępczych dla Młodych Ofiar Wojny), przekształconej następnie i funkcjonującej do dziś jako Plan International.

Klasztor oo. Franciszkanów na Starym Mieście w czasie Powstania Warszawskiego był schronieniem dla ludności cywilnej. Końcem sierpnia kościół został zbombardowany i ograbiony przez wojska hitlerowskie. 20 stycznia 1945 Franciszkanie powrócili do Warszawy i w latach 1945-1949 przy pomocy Caritas, Foster Parents i innych wzniesiony wzniesli barak, otaczający opieką warszawskie dzieci. Miejsce nazwane było wtedy kolonią franciszkanów, kolonią dzieci starówki.

Założki organizacji Foster Parents powstały w trakcie hiszpańskiej wojny domowej 1937 r. w trakcie której wiele dzieci zostało osieroconych zostając bezdomnymi. Po zakończeniu wojny w Hiszpanii, założyciele organizacji – John Langdon-Davies i Eric G. Maqqueridge – postanowili kontynuować działalność wraz z postępującą II wojną światową; między innymi w Warszawie. Przewodniczącą od wczesnych lat była Edna Blue, zwana „Ciocią Edną”. W latach powojennych dyrektorem Foster Parents na Polskę został Andrzej Żółtowski a sekretarzem Zofia Lipska - późniejsza żona Żółtowskiego.

„W Polsce Foster Parents rozpoczęła działalność w październiku 1946 r. Początkowo liczba zarejestrowanych dzieci wyniosła 200, aby w 1948 r. wzrosnąć do 550–650. Mimo że plan organizacji przewidywał skoncentrowanie się na opiece nad sierotami wojennymi, przebywającymi w normalnych domach (w Polsce dotyczyło to 160 dzieci, których rodzinom przyznawano w zamian za 7 USD ekwiwalent w wysokości 1680 zł), warunki zmusiły Foster Parents do przejścia opieki nad dziećmi w domach dziecka i koloniach. [...] W indywidualnych wypadkach organizacja dostarczała dzieciom protez (wartości 60 000 zł), foteli, lekarstw i miejsc w sanatorium.”

V Metody porządkowania

1. Weryfikacja proveniencji materiałów archiwalnych i ich przynależności zespołowej, przegląd fotografii – negatywów i odbitek.
2. Segregacja i systematyzacja materiałów archiwalnych w obrębie zbioru polegającą na uformowaniu grup strukturalno-rzeczowych (serii) oraz nadanie im odpowiedniego układu logicznego zgodnie z metodyką archiwalną - ustalono autorów, daty i miejsca powstania fotografii, osób i wydarzeń ukazanych na fotografiach.
3. Uformowanie jednostek archiwalnych i ich uporządkowanie wewnętrzne - jednostki zostały wydzielone pod kątem tematycznym i ułożone chronologicznie w ramach kolekcji - fotografie zostały usystematyzowane wewnątrz jednostek archiwalnych chronologicznie. Uformowano jednostki archiwalne, na zewnętrznej stronie opakowania zabezpieczającego nadano następujące elementy opisu: nazwa archiwum, numer kolekcji, nazwa kolekcji, tytuł jednostki archiwalnej, daty skrajne oraz sygnatura.
4. Inwentaryzacja fotografii i opracowanie elektronicznego inwentarza – przygotowano elektroniczny inwentarz archiwalny, zawierający informacje o kolekcji, jej twórcy, metodzie porządkowania, szczegółowego opisu zinwentaryzowanych jednostek archiwalnych takich jak: sygnatura, tytuł jednostki archiwalnej, zawartość, daty skrajne, ilość obrazów, rodzaj obrazów. Kolekcja wraz z inwentarzem archiwalnym została bezpłatnie udostępniona w czytelni Fundacji Ośrodka KARTA. Inwentarz archiwalny został również zamieszczony na stronie Fundacji Ośrodka KARTA pod adresem www.karta.org.pl

5. Konserwacja zachowawcza – w celu zapewnienia właściwego przechowywania fotografii zostały one przepakowane do bezkwasowych teczek archiwizacyjnych, koszulek bawełnianych, kopert bawełnianych i segregatorów.

Bibliografia

Juźwik, A. (2013). Zagraniczna pomoc charytatywna dla dzieci i młodzieży w Polsce w latach 1945–1950. *Studia i Materiały XI/2013*.

Rostworowski, N. (1947). Foster Parents. *Dziś i jutro. Katolicki Tygodnik Powszechny*, nr 23 (83), 29 czerwca, Warszawa.

Gość węgierski we Wrocławiu podziwia nasze osiągnięcia. (1947). *Dziennik zachodni*, nr 219 (892), 12 sierpnia.

Obiektywni Amerykanie stwierdzają; Polska potrzebuje pomocy. (1947). *Głos ludu. Pismo polskiej partii robotniczej*. Warszawa, 1 sierpnia.

INWENTARZ

Sygnatura jednostki archiwalnej	Tytuł	Daty	Opis zewnętrzny	Sygnatury dawne	Uwagi
Seria 1: Album 1: kolonia franciszkańska dzieci Starego Miasta, Warszawa. (1947 - 1948)					
1	Dar Warszawy dla Polonii Amerykańskiej, karty pamiątkowe.	1947-11-08	Ogółem dokumentów: 2 Forma zewnętrzna: luzy Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:		
2	Kolonia Franciszkańska, fotografie grupowe.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 12 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 12 stron:		
3	Kolonia Franciszkańska, przedstawienia teatralne.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 6 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:		

			Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 6 stron:		
4	Cornelia Thayer Baldwin Bliss Lane, ambasador USA, Warszawa.	1947-02-20	Ogółem dokumentów: 5 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 5 stron:		
5	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents.	1947-06-26 - 1947-06-27	Ogółem dokumentów: 8 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 8 stron:		
6	Kolonia Franciszkańska, budowa baraku przyklasztornego.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 25 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna		

			dokumentów: 25 stron:		
7	Kolonia Franciszkańska, wizytacja ambasadorowej Bliss Lane.	1947-02-01	Ogółem dokumentów: 6 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 6 stron:		
8	Kolonia Franciszkańska, kard. Bernard Griffin, prymas Augusta Hlonda.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 1 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 1 stron:		
9	Kolonia Franciszkańska, Edna Blue	1947-06-26 - 1947-06-27	Ogółem dokumentów: 10 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 10 stron:		

10	Kolonia Franciszkańska, Edna Blue	1947-06-26 - 1947-06-27	Ogółem dokumentów: 10 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 10 stron:		
11	Dar Warszawy dla Polonii Amerykańskiej.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 2 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:		
12	Dar Warszawy dla Polonii Amerykańskiej.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 4 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 4 stron:		
13	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 7		

			<p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 7 stron:</p>		
14	Kolonia Franciszkańska, Bohaterzy Warszawy.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 6</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 6 stron:</p>		
15	Kolonia Franciszkańska, zajęcia.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 18</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 18 stron:</p>		
16	Kolonia Franciszkańska, wycieczki.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 13</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p>		

			Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 13 stron:		
17	Pogrzeb prymasa Augusta Hlonda, klasztor oo. Franciszkanów, Stare Miasto.	1948-10-22	Ogółem dokumentów: 9 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 9 stron:		
Seria 2: Album 2: kolonia franciszkańska, inne powojenne polskie ochronki dziecięce organizacji Foster Parents. (1947 - 1948)					
18	Foster Parents, Edna Blue, p. Mason, Warszawa.	1947-06-26 - 1947-06-27	Ogółem dokumentów: 4 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 4 stron:		
19	Foster Parents, Edna Blue, Warszawa.	1948-06-26 - 1948-06-29	Ogółem dokumentów: 13 Forma zewnętrzna: album		

			<p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 13 stron:</p>		
20	Kolonia Franciszkańska, odgruzowywanie Warszawy.	1947-10-01	<p>Ogółem dokumentów: 4 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 4 stron:</p>		
21	Dom "Józefinka".	1905-05-01	<p>Ogółem dokumentów: 5 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 5 stron:</p>		
22	Foster Parents; Polskie powojenne ochronki.	1947 - 1948	<p>Ogółem dokumentów: 21 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p>		

			Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 21 stron:		
23	Foster Parents; Polskie powojenne ochronki.	1947 - 1948	Ogółem dokumentów: 15 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 15 stron:		
24	Państwowy Dom Dziecka Zacisze Leśne w Karpaczu	1905-05-01	Ogółem dokumentów: 8 Forma zewnętrzna: luzy Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 8 stron:		
Seria 3: Album 3: kolonia franciszkańska, inne powojenne polskie ochronki dziecięce organizacji Foster Parents. (1946 - 1948)					
25	Kolonia Franciszkańska, Dyrektor Andrzej Żółtowski, dedykacje.	1948-11-30	Ogółem dokumentów: 1 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:		

			Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 1 stron:		
26	Dar Warszawy dla Polonii Amerykańskiej.	1947-08-15	Ogółem dokumentów: 1 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 1 stron:		
27	Foster Parents, Eric G. Muggeridge.	1946-12-06	Ogółem dokumentów: 1 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 1 stron:		
28	Kolonia Franciszkańska, Mikołajki.	1946-12-06	Ogółem dokumentów: 4 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna		

			dokumentów: 4 stron:		
29	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents.	1946-12-06	Ogółem dokumentów: 2 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:		
30	"Mariola", Kielce.	1946-12-06	Ogółem dokumentów: 2 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:		
31	"Kraina uśmiechu", Czerniaków, Warszawa.	1946-12 - 1947-01	Ogółem dokumentów: 17 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 17 stron:		

32	Kolonia Franciszkańska, ambasadorowa Bliss Lane.	1947-02-20	Ogółem dokumentów: 2 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:		
33	"Mariola" Dom Dziecka, Kielce.	1905-04-30	Ogółem dokumentów: 6 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 6 stron:		
34	Ochronka w Powsinie, minister Węgier, Paule Forstner.	1947-05-15	Ogółem dokumentów: 15 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 15 stron:		
35	IV Ogródek Jordanowski, Czerniaków, Warszawa.	1947-06-01	Ogółem dokumentów: 16		

			<p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 16 stron:</p>		
36	Ochronka "Józefinka" w Polanicy.	1947-05-01	<p>Ogółem dokumentów: 2</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 2 stron:</p>		
Seria 4: Album 4: kolonia franciszkańska dzieci Starego Miasta, Warszawa. (1947 - 1949)					
37	Kolonia Franciszkańska, Zofia Lipska, dedykacje.	1949-05-15	<p>Ogółem dokumentów: 1</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 1 stron:</p>		
38	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Warszawa.	1947-06-01	<p>Ogółem dokumentów: 7</p>		

			<p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 7 stron:</p>		
39	Kolonia Franciszkańska, ambasadorowa Bliss Lane.	1947-02-01	<p>Ogółem dokumentów: 7</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 7 stron:</p>		
40	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Stare Miasto, Warszawa.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 3</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p> <p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p> <p>Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 3 stron:</p>		
41	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Stare Miasto, Warszawa.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 3</p> <p>Forma zewnętrzna: album</p>		

			<p>Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 3 stron:</p>		
42	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Stare Miasto, Warszawa.	1947-06-01	<p>Ogółem dokumentów: 12 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 12 stron:</p>		
43	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Stare Miasto, Warszawa.	1947 - 1948	<p>Ogółem dokumentów: 26 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język:</p> <p>Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 26 stron:</p>		
44	Kolonia Franciszkańska, wycieczka, Natolin.	1905-04-30	<p>Ogółem dokumentów: 3 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna</p>		

			Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 3 stron:		
45	Kolonia Franciszkańska, Foster Parents, Stare Miasto, Warszawa.	1947 - 1948	Ogółem dokumentów: 17 Forma zewnętrzna: album Forma wewnętrzna: odbitka chromogeniczna Język: Dokumentacja ikonograficzna dokumentów: 17 stron:		